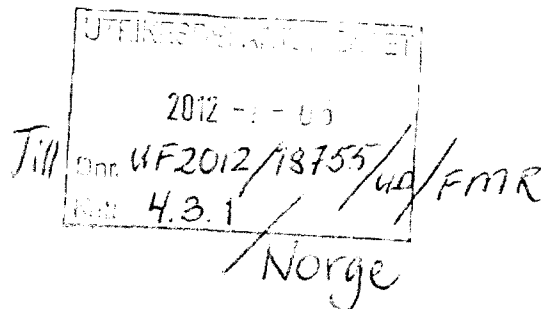

Till
Regeringen

Yttrande enligt 11 § lagen (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929 avseende ansökan av Ångermanälvens vattenregleringsföretag hos Olje- och Energidepartementet i Norge om förlängd koncession för reglering av sjön Limingen i Norge.

Utrikesdepartementet översände den 14 mars 2012 till Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolen, en ansökan av Ångermanälvens vattenregleringsföretag (ÅVF) om förlängd koncession för regleringen av sjön Limingen i enlighet med 9 § lagen med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929.

Under mark- och miljödomstolens handläggning av ärendet har inkommit yttranden från Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Miljö- och byggnämnden i Strömsunds kommun, Vattudalens Naturskyddsförening och Kvarnbergvattnets fiskevårdsområdesförening. Yttrandena har bemötts av ÅVF.

Havs- och vattenmyndigheten har anfört bl.a. följande. Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikt har bedömt att Brännälven har måttlig ekologisk potential. Bedömningen grundar sig på vattenkraftens negativa miljöpåverkan. Enligt beslut om miljö kvalitetsnormer utifrån EU:s ramdirektiv för vatten ska Brännälven uppnå god ekologisk potential senast år 2021. Även Norge har valt att anta nämnda direktiv.

Provfisken visar på förekomst av röding, öring och elritsa i Limingen. Den ca 6 km långa älvsträckan från Limingen till Kvarnbergsvattnet har en fallhöjd på ca 105 m och tycks ha en relativt variationsrik botten- och strandmiljö att döma av foton i ansökningshandlingarna. Brännälvens genomsnittliga lutning på ca 1,8 % gör den mycket lämplig som lek- och uppväxtmiljö för bl.a. öring. Minimitappning i Brännälven skulle innebära en stor ekologisk vinst i form av starkare bestånd av öring och andra arter, vilket skulle vara ett viktigt bidrag till uppfyllandet av målet god ekologisk potential i älven. Förutom den ekologiska vinsten skulle den förbättring som en minimitappning ger också vara positiv för områdets riksintresse för turism och friluftsliv, eftersom långsiktigt hållbara fiskbestånd kan ge bättre förutsättningar för sportfiske.

När nu en ansökan om förlängd koncession skickats in, bör en mer långsiktigt ekologiskt hållbar lösning eftersträvas. För att leva upp till ramdirektivet för vatten med målet god ekologisk potential till år 2021 bör sökanden utreda möjligheter till någon form av minimivattenföring mellan Limingen och Kvarnbergsvattnet. Möjligheter för fisk, och om rimligt även andra vattenorganismer, att vandra mellan Kvarnbergsvattnet och Limingen samt vice versa bör också vid behov förbättras i samband med förlängningen av koncessionen.

Havs- och vattenmyndigheten yrkar därför att ekologiskt sakkunnig medverkar i fortsatt planering av verksamheten och tar fram ett förslag på en ekonomiskt rimlig ekologisk anpassning av Limingens reglering som innefattar en minimivattenföring i Brännälven och vid behov en förbättrad fisk-/faunapassage i anslutning till dammen.

Kammarkollegiet har anfört bl.a. följande. För tillstånd till reglering av sjön Limingen yrkar Kammarkollegiet på följande villkor.

- Att minimitappning till Linnvasselv/Brännälven föreskrivs uppgående till minst naturliga medellågvattenföringen på årsbasis i älven under oreglerade förhållanden. Minimivattenföringen ska kunna anpassas över året för att optimera förhållandena för den strömlökande rödingen i Brännälven.

- Att regleringsföretaget förpliktas att bekosta en återintroduktion av den strömlökande rödingen i Brännälven.
- Att en årlig kontroll görs av uppvandrande fisk från Kvarnbergsvattnet till Brännälven.
- Att ansökningshandlingarna kompletteras med en redovisning för hur det ska undvikas att verksamheten medverkar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Kammarkollegiet har till stöd för sin inställning hänvisat till bl.a. ett sakkunnigutlåtande från Länsstyrelsen Västernorrland rörande påverkan av det allmänna fiskeintresset till följd av ÅVF:s ansökan om tillstånd att reglera sjön Limingen.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört bl.a. följande. Länsstyrelsen har inget emot att den sökta förlängningen på 50 års koncession för Limingens reglering medges under förutsättning att nya moderna och uppdaterade koncessionsvillkor föreskrivs, anpassade till dagens och framtidens miljökrav.

Länsstyrelsen yrkar föreskrift om minimitappning från Limingen till Linnvaselv/Brännälven om minst 4,7 m³/s på helårsbasis med optimering under period när rödingen leker som ett räddningsförsök avseende den spillra av den nationellt unika och genetiskt mycket värdefulla rödingspopulation som ännu finns kvar i Kvarnbergsvattnet och som leker i Brännälvens mynningsområde och den närliggande kraftverkskanalen. ÅVF ska åläggas att komplettera ansökan med redovisning hur detta kan ske.

Länsstyrelsen yrkar även att ÅVF ska komplettera ansökan med uppgift dels om Brännälvens status enligt vattenförvaltningsförordningens krav, dels om vilka begränsningar, åtgärder eller liknande som ÅVF avser att vidta för att inte vattendragets status ska försämrats och för att målet om "God ekologisk potential" nås till år 2021.

Bland de stora sjöarna i Jämtlands län är Kvarnbergsvattnet en av få med bestånd av enbart röding och öring. Före regleringen var rödingen den dominerande och för fisket den viktigaste arten. Nedre delen av Brännälven - en sträcka på några hundra meter upp till ett naturligt vandringshinder - utgjorde en viktig lekplats för en storvuxen strömlökande röding. Till följd av regleringen förstördes stor del av övriga lekplatser ute i sjön. Förutom i Brännälven förekommer strömlökande röding i området även i Blåsjöälvens utlopp. Här återstår efter regleringarna ett 50-tal lekande individer av en population som beräknats till ca 50 000 lekfiskar före kraftverksutbyggnaden.

Fisken som utförts tyder på att det finns en spillra kvar av den strömlökande rödingen i Kvarnbergsvattnet som leker i Brännälvens mynningsområde och den närliggande kraftverkskanalen. Rödingspopulationen i Brännälven måste betraktas som nationellt unik och genetiskt mycket värdefull. Åtgärder för att bevara och utveckla denna population bedöms som synnerligen angelägna med hänsyn till såväl allmänna bevarandeaspekter som situationen för rödingen i hela Kvarnbergsvattnet. Utöver de rena bevarandeintressena hör till bilden att fisketurismen idag även representerar stora ekonomiska värden.

Miljö- och byggnämnden i Strömsunds kommun har anfört bl.a. följande.

Nämnden noterar att nuvarande koncession fastställdes 1952 då både lagstiftningen och kunskapen om miljöeffekter av vattenreglering skilde sig avsevärt från dagens nivå. Begäran att få fortsätta reglera Limingen med samma villkor i ytterligare 50 år är därför anmärkningsvärd och strider mot grundläggande principer för hållbar utveckling.

Genom EU:s ramdirektiv för vatten och förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön ställs krav på att de förbättringar från ekologisk synpunkt som är möjliga att genomföra för Brännälven, utan betydande inverkan på vattenkraftproduktionen, ska vara utförda till 2021. Prövningen av en ny koncession för reglering av Limingen är ett tillfälle att införa dessa förbättringar som av allt att döma inte återkommer de närmaste 50 åren.

Utförda utredningar visar att det är miljömässigt motiverat och tekniskt möjligt att genom en fastställd minimitappning åstadkomma en naturlig reproduktion av röding och öring i Brännälven och därigenom åtminstone till viss del reparera de skador regleringen har medfört. Kostnaden för dessa åtgärder är små med hänsyn till de intäkter som regleringen kan väntas medföra under koncessionstiden. Om ytterligare utredningar är nödvändiga för att den norska prövningsmyndigheten ska kunna bedöma behovet av och möjligheterna till minimitappning bör ÅVF åläggas att komplettera ansökan. ÅVF åberopar de juridiska förhållandena mellan ÅVF och Nord- Tröndelag Elektrisitetsverk som ett oöverstigligt hinder för minimitappning. Miljö- och byggnämnden finner det inte trovärdigt att det skulle vara omöjligt att träffa ett avtal mellan parterna som möjliggör minimitappning i Brännälven.

Om Brännälven kan återuppstå som ett fungerande vattendrag med naturlig reproduktion av öring och röding skulle detta betyda mycket både från ekologisk synpunkt och för lokalbefolkningen och fisketurismen i området. Miljö- och byggnämnden anser därför att en eventuell ny koncession ska förenas med villkor om att minimitappning av vatten ska ske i den omfattning som krävs för att återskapa naturliga lek- och uppväxtområden för röding och öring i nedre delen av Brännälven. Miljö och byggnämnden anser vidare att tillskottet av vatten ska ske så högt uppströms som möjligt, dock lägst strax uppströms det första naturliga vandringshindret för fisk.

Kvarnbergsvattnets fiskevårdsområdesförening m.fl. yrkar att eventuellt tillstånd ska förenas med föreskrift om minimitappning med 4,7 m³/s i Brännälven.

Vattudalens Naturskyddsförening anser inte att ny koncession ska ges under anförande att medvetenheten om vattenkraftens miljöskadliga inverkan är mycket större idag än då de stora vattenkraftsutbyggnaderna genomfördes under 1950- och 60-talet.

Ångermanälvens vattenregleringsföretag (ÅVF) har anfört bl.a att det är rättsligt omöjligt för företaget att garantera att vatten finns för minimitappning i Linnvass-

elv/Brännälven. Det är inte heller ÅVF:s verksamhet som självständigt avgör vare sig om vatten finns tillgängligt i Limingen inom ÅVF:s regleringsamplitud eller om vatten avleds från Brännälven i Sverige. För att vatten till minimitappning i Linnvasselv och Brännälven ska finnas måste, beroende på hur en sådan tappning skulle vara utformad, fysiska och rättsliga förändringar genomföras.

Det är norska regler som gäller för handläggningen och EUs ramdirektiv för vatten är i och för sig gällande rätt i Norge. Vad som anförs i yttrandena om vilka krav på handläggning och utredning som ställs enligt svensk rätt med avseende på direktivet saknar ändock betydelse och de svenska reglerna kan inte ligga till grund för några kompletteringsföregånganden.

Mark- och miljödomstolen avger följande yttrande

Mark- och miljödomstolen bedömer att fortsatt reglering av sjön Limingen kommer att förorsaka hinder för fiskens gång till skada för fisket i Sverige. Med hänsyn därtill anser mark- och miljödomstolen att det krävs samtycke enligt artikel 12 i den svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929. Mark- och miljödomstolen anser däremot inte att frågan om den ansökta verksamheten bör behandlas av kommission enligt artikel 17 i nämnda konvention.

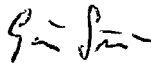
Mark- och miljödomstolen bedömer utredningen sådan att yttrandet också kan omfatta frågan om samtycke bör lämnas, varvid mark- och miljödomstolen finner att samtycke bör lämnas med uppställande av följande villkor:

1. Att minimitappning till Linnvasselv/Brännälven, uppgående till minst naturliga medellågvattenföringen (MLQ) på årsbasis i älven under oreglerade förhållanden, föreskrivs.
2. Att minimitappningen anpassas under året för optimering av förhållandena för den strömlökande rödingen i Brännälven.

3. Att minimitappningen tillförs älven så högt uppströms som möjligt, dock lägst strax uppströms det första naturliga vandringshindret för fisk.

Yttrandet har avgetts efter samråd med tekniska rådet Lars Edlund och de sakkunniga ledamöterna Jari Hiltula och Sven Olof Gustafsson.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Göran Simonsson
rådman, ordförande i mark- och miljödomstolen